

BISERICA ȘI ȘCOALA.

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria :
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate :
Pe un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunei

„BISERICA ȘI ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Cartea

carea să chiamă
Răspunsul, în potriva
cathicismului,

Calvinesc,
făcută de părinte-
le **Varlaam** Mitropolitu-
litul Suceavei, și
Archiepiscopul țării
Moldovei.

Tipărită,
vleato, bitia mira
7153.
spăseniaje mira,
1645.

Acesta e titlul complet al cărții Mitropolitului Varlaam, cunoscută scrietorilor noștri numai din predoslovia reprodusă în Cronica lui Șincai la anul 1645, sub titlul „Răspunsuri la catehismul calvinesc.“

Unicul exemplar, despre care acum putem vorbi *de visu*, l'am găsit cu privilegiul vizitărei bisericilor și școalelor, la preotul nostru din Budureasa, lângă Beiuș.

Cartea, legată în piele cu o altă cărticică în 30 de foi, tractând despre cele șapte taine, de la care lipsește frontispiciul și foaia primă, — are formatul cvart mic, 32 file numerotate, sfârșitul însă lipsește.

Intreaga lucrare constă din trei părți: a) *Predoslovia*, b) *Cuvânt către cititori*, și c) *Răspunsul săborului a două țări*, sau combaterea sistematică a catehismului calvinesc, cu devisa:

„Nu se laude nime, de bună credință.

„De n'are lucruri bune, prea cu socotință.

Predoslovia adresată „cătră creștinii din Ardeal“ cuprinde cinci (5) file nepaginate. Șincai n'a reprodus din ea, decât dela jumătatea feței a treia până la jumătatea feței a cincia, va să zică, nici a treia parte.

Marele archiepiscop al Moldovei începe predoslovia, anunțându-se și salutând pe Românii din Ardeal, astfel :

Varlaam

Cu mila lui Dumnezeu Mitropolitul Suceavei și Archiepiscopul țării Moldovei.

Cătră Creștinii dein Ardeal.

»Credincioși pravoslavnici, și adevărați fii »svintei noastre beseareci apostolești, iubiți creștini și cu noi de un neam Români. Pretutindirea tuturor, ce se află în părțile Ardealului, ce »sinteți cu noi într'o credință, cu dreptatea Dumnezeului și a Mântuitorului nostru lui Is. Christos, »dar vouao și pace să se inmulțească, întru cunoștința Domnului nostru lui Is. Chr. eară dela »smerenia noastră. ca a niște fii iubiți întru Christos, blagoslovenie, rugă, și iertăciune, și de vecie dela Dumnezeu iertare, de toate păcatele.

»Socotind eu diregătoră cea păstorească, »carea mi s'a dat dela Dumnezeu, și aducându-mi »aminte, de cuvintele vasului celui ales fericitului Pavel, carele cu Episcopii Efeseilor, poruncește nouă tuturor de zice, socotiți-ve pre sine și »toată turma, întru carea pre voi Duchul Svânt »v'au pus Episcopi, ca să pașteți beseareca lui »Dumnezeu, carea o au rescumpărat cu scump »sângele său. Aducându-mi aminte zic, de dato-

»ria cea nenumărată ce am, să lupt, și să pro-
 »poveduesc, să întăresc svânta evanghelie, și po-
 »runcile și tainile besoarecei noastre carile sunt
 »date de scriptura cea de Duchul svânt suflată,
 »dela propovednicii lui Dumnezeu, fericții apo-
 »stoli, și dela acei luminați de Duchul svânt cin-
 »stiți și svinți părinți, și a toată lumea învățatori,
 »ce au tocmit cu Duchul svânt, și au dat la
 »șapte soboare, credincioasă și sufletească obicină,
 »a besoarecei noastre cei apostolești. Aducându-mi
 »aminte de datoria mea cea mare, nevoesc, uste-
 »nesc, Dumnezeu vede numai, cu toată puterea
 »mea, și cu toată usrădia, lucrez, după nepu-
 »tința mea cea omenească, ca să cresc și să adaog
 »talantul ce mi-i dat, când ai vr'un păcătos, și
 »de turma lui Dumnezeu, depărtat, voiu putea
 »să-l întorc, să se spodobască a fi destoinic, și
 »spăsit, petrecând întru poruncile cele pravoslav-
 »nice a besoarecei noastre carile din bătrâni sunt
 »date dintr'un tâiu și din început acelea să le
 »întăresc. Să nu cumva să se tēmpie să fie ne-
 »știne svătuțit, și amăgit de viclesugul șearpelui,
 »adecă a ereticilor, să cază și să se depărteze,
 »de acea alinată, și cu pace și fericită curte, be-
 »seareca noastră cea pravoslavnică, când ai pentru
 »acest lucru de folos să vor acoperi mulțimea
 »pecatelor mele, cum scrie Iacob (bratjii) întru
 »a sa sobornică poslanie, de adeverește zicând,
 »fraților de să va înșela neștine dintru voi, și
 »de-l va întoarce neștine, să știe că cela ce în-
 »toarce păcătosul din calea lui cea rătăcită, scoate
 »suflet din moarte, și acopere mulțimea păcate-
 »lor. Pentru aceea iubiții mei fii tēmplându-mi-se
 »estimp în părțile Țării Românești etc... (reprodus
 »la Șincai).

După predoslovia către creștinii din Ardeal, Mitropolitul Varlaam adresează pe trei file »Cu-
 »vânt către cetitori« în care sub titlul „Otveatnic“
 face întâiu istoricul catechismului calvinesc, în
 următoarele :

»Cartea ce se cheamă catichismus. Carea cu
 »voia și cu porunca Domnului creștinesc, Racolți
 »Georgi, Craiul Ardealului, Domnul părților Țării-
 »Ungurești, și Secuilor șpan. Carea s'au întors din
 »limba diecească și slovenească pre limba româ-
 »nească, cu svatul și cu îndemnătura și cu chel-
 »tuiala domniei lui Ciulai Georgi, păstoriul sufle-
 »tesc, a curții măriei sale. Cu scrisoarea s'au
 »ustenit Popa Georgi de Sec, și s'a izvodit în ce-
 »tate în Belgrad, și s'a tipărit în sat în *Prisac*.
 »Meșterul tipariului a fost Popa Dobra din țeara
 »Muntenească, și s'au început în luna lui Iulie
 »5 zile, și s'au obârșit în luna lui Iulie în 25
 »de zile, Văleat otzazda mira 7150*) Otrojestvo
 »Chrstvo 1640.«

»Această cărțutie a ajuns și la noi Românii
 »din țeara Moldovei, și din țeara Românească.

*) Greșit, în loc de : 7148.

»Ceti'am și am aflat întru ea poruncile dumne-
 »zeești celea bētrâne, și celea nouă a dulcelui
 »Domnului Christos, și svinților apostoli, găsit'am
 »scris dintăiu cătră cetitoriu, cuvântul Domnului
 »Christos, ce au grăit de au zis, ispițiți scriptura
 »că vouă vē pare că întru ea veți avea viață de
 »veaci, răspuns, de vreme ce avem dela Christos
 »această poruncă să ispitim, adecă să cercăm
 »scriptura, nu așa numai hie cum să luăm cu-
 »vântul svintei scripturi, ce să cercăm și foarte
 »cu deadins să socotim, aducându-ne aminte, și
 »de cuvântul înțeleptului ce grăiește : înaintea
 »omului este și viața și moartea, deci pentru să
 »nu alegem moarte în loc de viață, socoti'am și
 »noi și *am cercat, nu cu unul sau cu doi, ce cu*
 »*adunare și cu săbor*, după cum învață și înțe-
 »leptul de zice, spăsenie este în svatul a mulți,
 »așa și noi cu toții am socotit fără de nici un
 »prepus și fără de nici o pizmă. ci cu frica lui
 »Dumnezeu, și cu direptatea svintei scripturi, în-
 »aintea lui Dumnezeu, știutoriul inimilor, ne ade-
 »verim cum nici am mai adaos, nici am mai scă-
 »zut nimica din poruncile lui Dumnezeu, și din
 »legea lui Christos și a sfinților apostoli... etc...

În predoslovia Varlaam motivează din punct
 de vedere administrativ procederea sa ca archi-
 păstor în apărarea ortodoxiei Românilor din Tran-
 silvania, ear' în cuvântul către cetitori precisează
 punctul de privire teologic în combaterea doctri-
 nelor calvine.

Vasilie Mangra.

(Va urma.)

Protocol

despre ședințele Sinodului eparchial din diecesa
 gr.-or. română a Aradului, ținute în sesiunea
 ordinară a anului 1903.

Ședința VIII.

S'a ținut la 17/30 Aprilie 1903 orele 4 d. m.

Președinte: P. C. Sa părintele Archimandrit
 Ioan I. Papp.

Notar: Dr. Ioan Papp.

Nr. 90. Se cetește protocolul ședinței VI, și:
 Se verifică.

Nr. 91. Se presintă petiția comunei bise-
 ricești Tirnova pentru nimicirea alegerii de pa-
 roch de acolo

Se predă comisiunii petiționare.

Nr. 92. Președintele P. C. Sa părintele
 Archimandrit Ioan I. Papp în calitate de ales
 episcop cu privire la concludul sinodal din anul
 trecut de sub Nr-ul 127 punctul 4., declară, că

e învoit cu arangiamentul acestui conclud, adică ca în contul sidocsiei episcopesci să i-se plătească din cassa consistorială o sumă anuală de 5000 cor., cu condiția, ca sumele, ce ar intra peste aceasta sumă din aruncul de sidocsie episcopescă, să nu se resemneze fondului sidocsial, care dela 1879 nu s'a creat nici până astăzi, ci acea sumă să o poată designa pentru alt fond cu menție culturală, rezervându-și dreptul să designeze fondul, după-ce Venerabilul Sinod se va pronunța asupra primirii acestei condițiuni.

Sinodul ia la cunoștință aprobătoare declarația P. C. Sale părintele Archimandrit Ioan I. Papp, ca episcop ales al Aradului.

Nr. 93. P. C. Sa părintele Archimandrit Ioan I. Papp declară, că sumele ce ar că intra peste 5000 cor. din sidocsia episcopescă le designează pentru crearea unui fond în favorul școlii noastre de fete din Arad:

Sinodul ia aceste enunțări cu plăcere la cunoștință.

Nr. 94. Presidiul răspunde interpelării deputatului Dr. A. Halic înșuate în ședința a V-a a acestei sesiuni în următoarele:

Sinodul eparchial din Arad ținut la 20 Octombrie 1902 l'am condus ca presidentul Consistorului din Arad în puterea dreptului garantat prin Statutul Organic, ca cel mai bătrân asesor ordinar din senatul strâns bisericesc. În chestiile administrative și ca atare am fost coordonat cu presidentul Consistorului din Oradea-Mare. Despre gravaminele, ce se aduc asupra presidentului Consistorului din Oradea-Mare-Vasilie Mangra, eu n'am avut și nu am cunoștință oficioasă; dar chiar dacă aș fi avut, nu eram în drept să iau vre-o dispoziție în cauză. De altcum afacerea nu aparține Sinodului.

Interpelantul Dr. A. Halic. precum și Sinodul iau la cunoștință răspunsul presidiului.

Nr. 95. Presidiul răspunde interpelării deputatului Ioan Russu Șirianu înșuate în ședința VII-a sesiunii curente, în următoarele:

Înainte de toate observ, că afacerea nu aparține la competența Ven. Sinod. Mănăstirea stă sub iurisdicțiunea episcopului cu tot personalul monahal. De altcum tonsura de monach am primit-o dela archimandritul A. Hamsea. Înainte de alegerea mea de episcop aveam numai rangul de protosincol, deci mai inferior decât archimandritul preposit, ear acum ca archimandrit — suntem în rang asemenea; n'am nici o cunoștință oficioasă, că ar duce o vieță nemonachală și contrară legilor mănăstirești. Știu că fostul episcop l-a chemat cu decret să-i ajute în conducerea afacerilor diecesane, ordinându-i să-și ia locuință stabilă în Arad pe speșele Mănăstirii; știu și aceea, că în simțul de datorință

o poziției sale a cercetat mai adeseori arhivele statului pentru procurarea documentelor, cari privesc interesele bisericii noastre.

Interpelantul I. Russu Șirianu și Sinodul iau la cunoștință răspunsul presidiului.

Nr. 96. Conform ordinei de zi se continuă raportul comisiei verificătoare. Raportează deputatul Virgil Tomici, care în numele comisiunii propune, ear'

Sinodul verifică pe deputatul mirean Vincentiu Babeș ales în cercul electoral Vinga și-i acordă concediul cerut pe întreaga durată a sesiunii curente.

Nr. 97. Referitor la verificarea deputatului Dr. Florian Duma ales în cercul Orăzii-Mari, la propunerea deputatului Dr. Nicolae Oncu, înșută și din partea comisiei verificătoare, după o discuție îndelungată, la care iau parte Nicolae Zigre, George Lazar, Dr. George Roxin, Ioan Russu Șirianu, Dr. N. Oprean, Gherasim Șirbu (protopopul), Vasilie Mangra, Dr. Iosif Gall, Andrei Horvath, Petru Truța, Dr. Ioan Suciș și Vasile Goldiș, — Sinodul decide:

„Considerând că unul și același paroch în 2 comune ar fi deschis Sinodul electoral în una și aceeași zi și una și aceeași oră, în fiecare loc indicându-se, că înainte de acest Sinod în biserică s'a celebrat sf. Liturghie cu chemarea Duchului sfânt,

„considerând, că unul și același paroch tot în asemenea chip după afirmativa chemare a Duchului sfânt, într'o comună a deschis Sinodul electoral la oarele 11^{1/2} a. m., ear în alta comună la 4 oare p. m.

„considerând, că aceste acte electorale sunt în sine ilegale și nule; și considerând că voturile din protocoalele menționate alterează numărul total al voturilor date pentru candidatul Dr. Florian Duma, pe aceasta basă și pe temeiul §-ului 56 al Regulamentului pentru afacerile interne mandatul de deputat dat pentru Dr. Florian Duma se anulează și se ordonează alegere pentru îndeplinirea acestui loc vacant.“

Nr. 98. Urmează la ordinea zilei referada comisiei verificătoare cu privire la actul de abdicere a lui Dr. Florian Duma. La cererea în scris alor 14 deputați, pe basă §-ului 27 din Regulamentul afacerilor interne se suspinde publicitatea ședinței. După terminarea desbaterilor urmate în ședință secretă presidiul conform §-lui 28 din Regulamentul afacerilor interne enunță în ședință publică următorul conclud adus cu unanimitate:

„Sinodul ascultând și luând în discuțiune actul de abdicere a d-lui Dr. Florian Duma dinpreună cu toate adnețele sale, în fața cuprinsului injurios și a tendenței dintr'acest act își manifestează profunda sa stimă și reverință față de persoana P. C. Sale Părintelui Vasile Mangra, vicar episcopesc din Oradea-Mare, și totodată condamnă pornirile din acest act de abdicere, cari sunt contrare atât cu credința și enunțările solemne ale acestui Sinod, cât și cu intențiunile și programul Il. Sale D-lui Ioan I. Papp, nou alesul Episcop, program cuprins în devisa sa de a

restitui și a face să domnească pacea și armonia în sinul bisericii și a diecesei.“

Timpul fiind înaintat, după ce proxima ședință se anunță pe mâne-zi în 18 Aprilie (1 Maiu) la orele 9 a. m., când la ordinea zilei va urma continuarea referadei epitropești, ședința de acum se ridică la orele 8³/₄ seara.

Ioan I. Papp,

Arhimandrit-președinte.

Dr. Ioan Papp,

notar.

Acest protocol s'a cetit și verificat de subscrisa comisiune sinodală.

Arad, la 19 Aprilie (2 Maiu) 1903.

Ioan I. Papp,

Arhimandritul-președinte.

Vasilie Mangra.

Petru Truția.

Dr. Nicolae Oncu.

Dr. Ioan Suci.

Roman Ciorogariu

Ioan Russu-Șirianu.

George Lazar.

Dr. Sever Ispravnic.

Dr. Ioan Papp.

Vasilie Goldiș.

Convorbiri

între un cercător și un încredințat.

Asupra ortodoxiei bisericii orientale,

De

FILARET

Mitropolitul Moscvei.

Convorbirea V.

(Urmare).

Cercătorul: Dar care este opinia ta asupra ei?

Încredințatul: Pentru-că poți să crezi, că vre-o antipatie mă împinge să mă opun ori cărei opinii venite dela autorii occidentali, îți voiu presenta aci, în locul opiniei mele, pe aceea a unui autor frances.

In dicționarul rațional despre guvernamentul, legile, obiceiurile și disciplina bisericească, de Antonie Stefan Nicolai vicarul general de Embrun, la cuvântul Constantinopol, poți ceti alegațiunea următoare:

»Se pare că titlul de Patriarch ecumenic ce ș'au luat episcopii Constantinopolului, este adevăratul început al schismei Grece, ce a sbucnit în secolul al nouélea sub patriarchul Fotie.«

Este adevărat, că întâia sēmânță a divisiunii era titlul de *ecumenic*, care dela al patrulea Sinod general, împărații, Sincadele și clerul au început a adăoga la numele episcopilor Romei și ai Constantinopolului. Sinodul din Constantinopol ce s'a ținut la anul 536, și în a cărui acte titlu de patriarch ecumenic se întimpină de mai multe ori, fu recunoscut și aprobat de biserica

romană, însă când mai târziu același titlu fu dat și patriarchului de Constantinopol Ioan, numit *postitorul*, Papa Romei Grigorie cel mare se ridică cu tărie în contra acestui titlu tratându-l de anti-creștin. Afară de aceea patriarchii Constantinopolului, 1° până la al optulea secol nu se intitulau ei singuri *ecumenici*, ci numai nu opreau pe ceilalți de a-i numi astfel; 2-a Ei nu primiau acest titlu decât ca curat onorific, după-cum se da oare-căror patriarchi orientali denumirea de *Doctor* (dascăl) *ecumenic*, fără a însinua idea de vre-o autoritate universală; 3-a Acest titlu onorific îl dau ei și episcopilor Romei. Dar dela anul 606 acest titlu *anticreștin*, precum îl numește papa Grigorie, s'a așezat așa de tare cu papa Bonifatie al treilea, pe scaunul pontifical, încât papii posteriori îl căutau prin toate chipurile, pe cât circumstanțele le permiteau, mai întâiu spre a 'și-l însuși numai lor, și apoi a atașa la el și autoritatea universală.

Ocasiunea care ridică așa de sus pe papa Bonifatie fu acesta: împăratul Foca, care se sui pe scaunul Bisanției prin asasinatul împăratului Mauricie, voia să se scape tot în același chip și de veduva sa și de cele trei fiice ale sale. După obiceiul vechiu, ele căutară scăparea într'o biserică. Împăratul voia să le smulgă din acest asil; dar patriarchul Chiriac i-se opuse. »In urmarea acestei împregiurări, spune un autor occidental ¹⁾, împăratul Foca concepu un ostil contra lui Chiriac și începu a favorisa biserica Romei. Bonifatie, înțelegând aceasta, profită de ura împăratului în contra lui Chiriac,« »Bonifatie, spune un alt autor occidental ²⁾ care rămase la Constantinopol până la moartea însuși a lui Grigorie, întră în bunele grații ale lui Foca și dobândi amiciția sa. Din această cauză precum și din ura contra lui Chiriac împăratul cedând stăruințelor papei Bonifatie, după cum zice un alt autor tot roman³⁾ decretă, că scaunul bisericii romano-apostolice să fie în capul tuturor bisericilor.

»S'ar zice că regicidul și usurpătorul Foca transmise în acest chip papei Bonifatie propriul său spirit de dominațiune; eară succesorii sei pe scaunul Romei au avut îngrijire de n'au lăsat să se stingă acest spirit. Respectul lor pentru biserica Orientului și chiar pentru Sinoadele ecumenice, se împușină din ce în ce mai mult, lipsa de respect pentru vechile canoane îi făcură a introduce inovațiuni după inovațiuni. Sinodul de Trula muștra deja pe față pentru aceasta pe biserica romană în mai multe din canoanele sale. De exemplu al treisprezecelea Canon al acestui Sinod începe astfel:

¹⁾ Binius în nota ad vitam Bonifaici III.

²⁾ Baronius ad anum 606.

³⁾ Paulus Varnefrid de gestis Longobard. I. IV. c. 33.

»Ne-am înștiințat, că biserica romană s'a primit ca regulă, că aceia, cari au a primii hirotonia de diacon sau preot, se obligă a nu mai trăi cu femeile lor. Noi dorim, conform unui vechiu canon al disciplinei apostolice (al cincizeci-și-unulea canon al apostolilor) ca legitima căsătorie a persoanelor investite cu caracterul sacru, să fie de astăzi înainte în act.»

Asemenea canonul al cincizeci-și-cinci se exprimă:

»A parvenit la cunoștința noastră, că aceia cari sunt în orașul Roma în Sâmbetile postului mare ajunează în contra ordinului ecleziastic ce ni-s'a transmis; place sfântului Sinod, ca și în biserica romană să se păzească inviolabil canonul (șese-zeci-și-patru al apostolilor) care zice: »Dacă un ecleziastic se va afla postind în sfânta zi a Domnului sau Sâmbăta, afară de Sâmbăta cea mare, să fie destituit; eară dacă este laic să se escomunicel!»

Dar' cu toate că aceste canoane, după cum s'a zis mai sus, au fost confirmate de cei patru patriarhi, de legații papei și de conciliul Romei, biserica romană nu s'a supus nici cum, și nu se supune nici până acum. Astfel semințele desbinării aruncate de Foca și Bonifatie răsăreau deja în sinodul din Trula.

Să vedem acum ce a făcut Fotie, sau mai bine ce i-s'a întemplat.

Autorul francez pe care ți-l'am citat zice despre Fotie cum urmează:¹⁾

El era de o înaltă origină și de profunde cunoștinți. Numai meritele sale fură cauza ca în anul 857—858, din laic ce era, fu ales ca succesor lui Ignatie, patriarhul Constantinopolului, pe care împăratul Mihail îl scosese, dar a cărui destituire nu se considera conformă cu canoanele. Fotie în șase zile trecu toate gradele ecleziastice: În ziua dintâiu se făcu călugăr, a doua zi cetef, a treia zi ipo-diacon, a patra zi diacon, a cincia zi preot, și a șasa zi fu sacrat patriarh al Constantinopolului. Indată după venirea sa la tronul patriarhal, presidă conciliul care destitui pe Ignatie.

»In urmă papii priviră hirotonirea lui Fotie ca nelegitimă; însă ea putea fi justificată prin exemplele lui Nectarie, Tarasie și Nichifor patriarhii Constantinopolului, asemenea și prin hirotonirea sfântului Ambrosie al Mediolanului.

Astfel fu decretat de legitim, în anul 861, într'un Sinod compus de mai mult de trei sute episcopi, printre cari legații papei Nicolae ocupa întâiul loc. Ignatie fu din nou destituit.»

Să complectăm aceasta mărturisire a autorului occidental, prin oare-cari împregiurări ce merită o atențiune particulară. Fotie fiind unul

dintre cei dintâiu demnitari ai statului, n'avea trebuință să umble după scaunul patriarhal al Constantinopolului; din contră prevăzând nenorocirile ce-l aștepta în această demnitate, scrise papei Nicolae I, *că ar iubi mai bine să moară decât să se sue pe scaunul patriarhal.*

Ignatie subscriesese deja mai înainte de alegerea lui Fotie, propria sa abdicatie dela scaunul patriarhal. Fotie nu luă hotărîrea de a da jos pe Ignatie printr'un conciliu, decât pentru că partisanii acestuia întruniți în biserica sfintei Irini, își propusesese să dee jos pe nevinovatul Fotie.

Totuși, chiar după întâiul conciliu, Fotie, cedând complicilor lui Ignatie, era gata să scuture praful de pe picioarele sale asupra persecutorilor săi, și să părăsească scaunul Patriarhal, dacă i-ar fi permis cineva. La al doilea conciliu, când Ignatie, adus la Constantinopol, fu judecat și condamnat, Fotie fu ascultat și recunoscut cu desăvârșire nevinovat și legații Papei iscăriră acest act.

Hemiste, Briennius, Balsamon, Zonara, Aristen, Nilu—al Tesalonicului, Nilu episcop mitropolitan al Rodului, Matei Blastar, Macarie al Anghirei și alții consideră și numesc acest Sinod de *al optulea ecumenic.*

Papa Nicolae însă nu voi să recunoască hotărîrea acestui conciliu în privința Patriarhului Fotie, pentru această autorii romani aduc drept motiv până astăzi, unii supărările nedrepte ce s'ar fi făcut să sufere legații Papei, alții elocvența lui Fotie. Ignatie depus prin decisiunea unui conciliu din Constantinopol, fu arbitrar reîntegrat pe scaunul său la Roma; Fotie, care dovedi nevinovăția sa în persoană înaintea conciliului din Constantinopol, fu condamnat în lipsa sa, în conciliul din Roma, la anul 863. Chiar legații Papei își atraseră mânia sa fiind că iscăliseră decisiunea cauzei, așa precum eșise din ancheta făcută de conciliu, și pentru-că nu voia să pună acest conciliu și pe Patriarhul Constantinopolului la picioarele unui Patriarh al altei biserici. Împăratul printr'o epistolă muștră aroganța Papei și începu a descoperi goliciunea bisericei romane.

Dar' Papa deveni încă și mai insolent, și printr'o epistolă plină de injurii la adresa Împăratului, ordonă să se trimită Ignatie și Fotie la Roma.

În anul 866 Papa Nicolae trimise episcopii săi în Bulgaria, convertită de curînd la credința creștină, cu scop de a o deslipi de scaunul Patriarhal al Constantinopolului și de a o supune scaunului bisericei Romei. Această țeară ținea de Patriarhatul Constantinopolului. 1. Nu numai pentru-că era în numărul provinciilor Orientului, dar' făcea parte din Patriarhatul Constantinoplei chiar după legea lui Theodosie și prin pozițiunea sa geografică; 2. Fiind-că cu puțin timp mai înainte, regele Bulgariei se botezase la Con-

¹⁾ Dictionnaire raisonné, au mot Photius.

stantinopol; 3. Pentru-că această țeară locuită de Bulgari, avea deja mai înainte de așezarea lor, preoți dintre Greci.

În acest vechiu domeniu al bisericii orientale, predicatorii occidentali aduseseră cu dînsii o nouă autoritate și o nouă doctrină, ca aceea despre purcederea Sfântului Spirit *din Tatăl și din Fiul*, neputința preoților de a administra taina sfântului mir, neînsurarea preoților și altele.

Ce putea să facă Fotie în aceste împrejurări?

Din două una: sau a aservi, contra decisiunii Sinodului al optelea ecumenic, — cu el împreună și biserica Constantinoplei, ori mai bine zis toată biserica Orientului, până aci independentă, unei ambiții fără margini a Papei, și prin aceasta a o supune influenței inevitabile a opiniilor și usurilor bisericii Romei, care în fiecare zi se depărta mai mult de vechile canoane; sau mai bine a se opune cu tărie și în imposibilitate de a mai conserva pacea să dea pe față toate inovațiunile și pretensiunile nedrepte pe care răbdarea le acoperise până atunci dar' care în acest timp se manifestase în chipul cel mai scandalos, atât în Papa cât și în Episcopii trimiși de dînsul în Bulgaria.

Prima din aceste alternative ar fi fost aleasă poate de un năimit, dar' un bun păstor trebuia să se decidă pentru cea din urmă. Astfel Fotie nu întârzie a o face: El protestă prin o epistolă enciclică, printr'un Sinod și printr'o carte subscrisă de o mie episcopi orientali.

Ce rămânea să mai facă Papa în contra lui Fotie? El trebuia să răstoarne pe acest campion al adevărului, pe acest denunțător al nedreptății, și apoi să împartă Patriarhatul său. Ocasiunea favorabilă pentru aceasta se și prezentă îndată.

În anul 867, Împăratul Mihail fu asasinat de fiul său adoptiv Vasilie, și acest paricid și regicid se sui pe tron. Fotie îi refuză sfânta cuminecătură. Împăratul ne voind să se umilească prin penitența ce-i cerea Fotie, eșilă pe acest mărturisitor al adevărului, și restabili pe Ignatie pe scaunul de pe care fusese dat jos printr'un conciliu și pentru a da acestei procedări violente aparința legalității, ceru Papei să-l aprobe printr'un conciliu.

În acest timp scaunul papal, după moartea lui Nicolae, îl ocupa Adrian; dar' acesta era același spirit, numai în alt corp. El trimise legații săi la Constantinopol și sub presidenția lor, se deschise un conciliu în care deși nu se număra decât o sută doi Episcopi, totuși biserica Romei îl privește ca *al optelea ecumenic*. Ura împăratului, ostilitatea Papei, a lui Ignatie și a partizanilor săi, se reuniră în acest conciliu în contra lui Fotie. El nu fu introdus înaintea conciliului, decât la a cincea ședință. După ce a protestat contra violenței, el luă hotărîrea de a tăcea, după

exemplul Mântuitorului. În a șaptea ședință Fotie fu destituit, anatematizat, și după atestarea unui autor inamic lui Fotie¹⁾ destituirea lui se iscăli nu cu cerneală ordinară, ci lucru teribil, cu un condeiu muiat în sângele Mântuitorului. Afară de o închisoare crudă, ura inventă în contra lui și un chin din cele mai grozave pentru un învățat: îl lipsiră de cărți!

Ce fel a fost acest Conciliu, se poate judeca între altele, prin canonul său douăzeci și unul, care oprește chiar pe un conciliu ecumenic de a acusa sau a judeca pe *Preasfințitul Papă al vechii Rome, sau sfânta biserică romană*. Ce s'ar fi făcut, după acest canon, cu Papa Liberie, spre exemplu, care împărtaşind eresul semi-arianilor, iscăli mărturisirea lor de credință și condamnă pe Sf. Atanasie? După caest canon, nici al șaselea Sinod ecumenic n'ar fi trebuit să judece și să condamne pe Papa Onorie pentru eresul monotelitilor!

Cu cât mai mult se ceda Papilor, cu atîta erau mai pretențioși. Ioan VIII. succesorul lui Adrian, propunându-și cu ori-ce preț, a cuceri bisericește Bulgaria, amenință cu anatema pe însuși Ignatie, dacă în termen de treizeci de zile, nu va rechema pe preoții Greci²⁾. Însă moartea lui Ignatie îl scăpa de judecata papală pentru a-l supune judecății lui Dumnezeu.

Împăratul atunci, iritat pe de-o parte de violentele procedări ale Papei, și aducându-și aminte, pe de altă parte, de calitățile eminente și meritele lui Fotie, după cum spune Leon gramaticul, Constantin Porfirogenitul, Zonara și alții, restabili pe Patriarhul prizonier pe scaunul său patriarhal.

Rugat prin epistolele lui Basilie, ale lui Fotie, și ale altor orientali, Ioan VIII. trimise la Constantinopol pe legații săi, pe cari îi autorisă a restabili pe Fotie, *Preasfințitul Patriarh, frate și conservitor* al Papei, a împăcat pe orientali cu biserica Romei, a anula conciliul care destituise pe Fotie, și în fine, Papa nu uita ceea-ce îi sta mai mult în inimă, *a stărui ca Bulgaria să fie cedată scaunului Romei*. Astfel, în anul 879, trei sute optzeci și trei de Episcopi, numărându-se între ei și legații Papei și aceia ai tuturor Patriarhilor Orientului, se reuniră la Constantinopol într'un conciliu pe care mulți autori orientali îl consideră ca al optelea ecumenic.

Acest conciliu, după-ce a anulat actele celui precedent, confirmă restabilirea lui Fotie pe scaunul patriarhal, recunoscú inviolabilitatea Simbolului Niceo-Constantinopolitan, sub pedeapsă de anatema, și prin aceasta condamnă chiar adițiunea lui Filioque (și din Fiul) denunțată de

¹⁾ Nechita, † 8 conc.

²⁾ Ep., 1 28 Bar. ad ann. 877.

Fotie. El decretă prin întâiul seu canon, *ce aceia cari vor fi fost legați de Ioan să fie legați de Fotie, și aceia cari vor fi fost legați de Fotie să fie legați de Ioan*, prin urmare recunosc independența și egalitatea celor două biserici și a celor două scaune. Cât pentru Bulgaria, fiind că această afacere privea limitele imperiului de Orient, conciliul o lasă la aprecierea împăratului. Se poate zice că astădată Fotie, în unire cu conciliul, *strivi și înăduși zizania ce deja luase mari proporțiuni*.

Dar scaunul Romei, nedobândind cele două lucruri după care alerga: *Supremația sau autoritatea universală și Bulgaria*, se aprinse de o nouă mânia și începă să arunce cu furie anateme în contra Orientului, ca nisipul contra vântului. Fotie anatimatisit, după calculul lui Binius, de doisprezece papi și după a lui Allatius de nouă; răsturnat din nou de pe scaunul patriarhal de împăratul Leon, în urma mașinațiilor papilor; mort închis într'o mănăstire, dobândi cea din urmă din cele 9 fericiri descrise de Mântuitorul Iisus Cristos: *Fericiri veți fi, când vă vor ocări pe voi oamenii și vă vor gonî, și vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră, mințind pentru mine* (Mat. 5, 2).

Creștinii Orientului însă, luminatei lor credințe, neclintitei lor țării în vechile canoane ale bisericei, nu priviau anatemele papilor cu aceiași ochi, ca popoarele occidentale, pe când tronul episcopal cu armele anatemei, își supunea tronurile regale!

Voiu termina aceasta istorisire prin o nouă mărturisire a aceluiași autor frances pe care l'am citat deja de mai multe ori. ¹⁾

»Papa cerea în conciliul ce a restabilit pe Fotie, ca *Bulgaria să fie supusă patriarhatului Romei*. Ne isbutind în pretențiunea sa, și înțelegând că Fotie așezase în această țeară episcopi mitropoliți și le trimisese palium (mantie arhierască), *Papa nu știu să se mai fină în limitele moderațiunei*. El depuse pe legații cari asistase la conciliul din Constantinopol, anulă tot ceea ce făcuse ei și *escumunică pe Fotie care din partea sa, se separă din nou de biserica Romei*.«

Eată ce zice un om care aparținea clerului bisericei romane, în privința separației bisericilor Orientală și Occidentală. Judecă cel puțin după această mărturisire, dacă nu spiritul de dominațiune a împins pe papa a călca în picioare un conciliu legal, a anatemisa pe un patriarh al Constantinopolului, care nu violase nici într'un chip legea lui Iisus Cristos, și prin aceasta a consuma chiar separațiunea bisericilor.

Zic, a consuma, căci de atunci și până acum nu fură decât timpuri de tăcere, căci timpul de înțelegere și împăcare dispăruse!

¹⁾ Dictionaire raisonné, au mot Photius.

Dacă dorești să cunoști încă câte-va amănunte despre Fotie și separațiunea Bisericilor, cetește opera lui Ilie Meniat, intitulată *Peatra scandalului*.

(Va urma.)

CONVOCARE.

Basat pe dispozițiile noastre statutare și în conformitate cu concludul XI. din conferința noastră premeară, convocăm a II-a conferință ordinară din anul administrativ curent, la școala noastră confesională din Șeitin, unde instruire învățatorul *Ioan Roman*, pe Mercuri în 28 Maiu (10 Iunie) a. c. la 8 ore a. m.

PROGRAMA:

1. Asistare la chemarea Duhului Sfânt.
2. Ascultarea examenului din școala învățătorului susnumit.
3. Deschiderea conferinței și constatarea prezenților.
4. Raportul presidial.
5. Discuțiuni asupra celor esperiate la examen.
6. Prelegeri practice și disertațiuni.
7. Esecutarea concludelor restante dela adunarea generală.
8. Propuneri și interpelări.
9. Restaurarea biroului pe noul period de 3 ani: 1903—1906.
10. Incassarea tacselor restante și curente.
11. Alegerea locului și timpului pentru conferința proximă.
12. Incheiere.

Arad, la 25 Maiu n. 1903.

Iosif Moldovan,
președinte.

NB. Plecarea din Arad va fi Marți la 9 Iunie (27 Maiu) a. c., 4/11 p. m. Membrii din Șeitin sunt rugați și pe aceasta cale a face dispozițiuni pentru trăsuri dela gara din Nădlac și de cvarțirele trebuincioase.

CRONICA.

* **P. S. Sa Dl Episcop Ioan I. Papp** a plecat eri la *Belinț-Monoștur*, unde în ziua 1-a a Sf. Rusalii va sfinți biserica nouă din aceea comună.

P. S. Sa are în suită pe P. C. Sa Dl R. Ciorogariu, P. On. Dn. V. Beleş; protodiaconul Dr. I. Suciș și candidatul de preot Teodor Popovici, care va fi hirotonit cu privilegiul sfințirei bisericei din Monoștur.

* *Carte de învățatură* pentru școalele de re-
petițiune economice, ultimii ani ai școalei populare,
precum și pentru alte institute, de *Iuliu Vuia* director

și învățător. Editura librăriei Ciurcu, Brașov 1903. Prețul 1 cor. 50 fil.

Acesta este titlul unei noi și folositoare cărți, pe care o recomandăm cu căldură, îndeosebi învățătorilor noștri.

* **Mulțămită publică.** Fruntașul Damaschin Cărbăș din Belinț cu soția sa Marta, cari mai auii trecuți, în semn de laudă și mulțămită lui Dumnezeu, care din oameni sëraci, ce erau în tinerețe, după hărnicia lor, i-a învrednicit de bunăstare materială cum puțini economi avem și în semn de pietate și alipire creștinească către sf. maică biserică, au zidit în cimiterul nostru local o capelă cum puține se vor afla în diecesă, și au ridicat în restimp în comună două cruci mari de marmură, cum de asemenea în puține sate se pot vedea; acuma încă, drept început de jertfe din parte-le în altă direcție, și drept îndemn pentru consătenii lor, au dăruit zilele trecute, pentru usul școalei noastre locale confesionale, un cântariu decimal în preț de 32 coroane.

Pentru acest dar de bun augur, cu bucurie exprim mulțămită numiților evlavioși credincioși și cu dragă inimă implor Pronia dumnezească, să le dea meritata răsplată în vieața viitoare și multe zile fericite pe acest pământ, pentru-ca să poată lungi șirul jertfelor aduse pe altarul bisericeii noastre naționale și în folosul fiicei acesteia, a școalei noastre confesionale, preamărind astfel pe Tatăl nostru cel ceresc și încurajând la asemenea fapte bune și pe semenii lor de aici și de pretutindena. — Belinț, în 19 Maiu v. 1903. *Gerasim Sêrb*, protopresbiter gr.-or. rom. directorul școal. conf. loc.

Concurs.

Pentru parochia vacantă de clasa III. din **Mănerău** în protopopiatul lenopolei prin aceasta se escrie concurs cu durată de **30 zile** după întâia publicare în foaia oficială „Biserica și Școala.”

Venitele incopciate cu această parochie sunt: 1) 16 jugere pământ arător computat în 240 cor.; 2) stole 95 cor.; 3) întregire de venit preoțesc sub titlu de congruă 347 cor. 82 fil.

Reflectanții sunt poștiți ca recursele lor să le subștearnă în acest termin pe calea oficiului protopresbiteral și a se presenta în vre-o Duminecă ori sêrbătoare în sf. biserică din loc spre a se face cunoscut naintea poporului.

Mănerău, la 2 Maiu 1903.

Miron Pantea,
președinte.

Comitetul parochial.

Toma Sirca,
notar.

Cu știrea mea: CONSTANTIN GURBAN, protopresbit.

—□—

1—3

Pentru ocuparea postului de învățătoare la școala confesională gr.-or. română de fete din **Pâncota** conform înaltului ordin consistorial d-tul 14/27 Nov. 1902 Nr. 5916 și 20 Martie (2 Aprilie) 1903 Nr. 582, prin aceasta se escrie concurs cu termin de alegere pe **24 Iunie** (7 Iulie) 1903.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1). Cvartir liber cu două chilii, o culină, două camere, pivniță și grădină de legume. 2). Salar în bani gata 600 cor. 3). Trei orgii lemne, din care se va încălzi și sala de învățământ. 4.) Spese de conferință 15 cor. 5.) Pentru scripturistica 8 cor.. 6.) Pentru curatorat 40 cor.

Doritoarele de a ocupa acest post sunt avisate, ca petițiile lor instruate conform legii și adresate comitetului parochial din Pâncota să le susștearnă Prea

On. domn protopresbiter și inspector școlar *George Popoviciu* în Șiria (Világos) cu 5 zile înainte de alegere, și până la acest termin în vre-o Duminecă ori sêrbătoare a se presenta în biserică, pentru de a se face cunoscuta poporului.

Pâncota, la 26 Aprilie (9 Maiu) 1903.

Ignatie Pavloviciu,
presid. comitet. paroch.

Ioan Hălmăgean,
notar adhoc.

Cu știrea și învoirea mea: GEORGE POPOVICIU protopresbiter și inspector școlar.

—□—

2—3

Conform dispozițiunei Ven. Consistor din 26 Apr. (9 Maiu) 1903, Nr. 2094 se escrie de nou concurs pentru îndeplinirea parochiei din Checia-română, protopresbiteratul B.-Comloș, devenită vacantă prin strămutarea părintelui Gavriil Selegian în Maierale-Timișorii, cu termin de alegere **30 de zile** dela aceasta publicare în foaia oficială „Biserica și Școala.”

Venitele parochiei sunt: sesiunea parochială cu aparținătoarele ei, birul și stola usuată în aceasta comună.

Se admit recurenți cu cvalificațiune de clasa I și II. Dările ș. echivalentul sesiunii le va suporta alegândul preot, care va avé a se îngrijii și de cortel din al său, obligându-se în fața comitetului parochial a rescumpêra casa consistorială din Checia-română de casă proprie din al său pe seama sa, care face o sumă de circa 3600 coroane, mai departe se indatorează alegândul paroch a catechisa în școalele noastre confesionale ort.-române din loc fără altă remunerațiune.

Recurenții au a-și înainta recursele lor instruate conform §. 15 litera a) și b) din Regulamentul pentru parochii P. O. Domn P. Miulescu protopresbiter în B.-Comloș, adresate comitetului parochial pe lângă stricta observare a §-lui 18 din Regulamentul pentru parochii și a se presenta în sfânta biserică din Checia-română spre a-și arêta desteritatea în cele rituale și omiletică.

Din ședința comitetului parochial ținută în Checia-română la 4/17 Maiu 1903.

Ronco Birdian,
președ. com. par.

Emanuil Ardelean,
not. com. paroch.

În conștelegere cu mine: PAUL MIULESCU, protopop.

3—3

Licitațiune minuendă.

După-ce la licitațiunea minuendă din 21 Maiu (3 Iunie a. c.) nu s'a ajuns rezultatul așteptat, din însărcinarea comitetului nostru parochial de aici, prin aceasta se escrie de nou concurs de licitațiune minuendă pentru renovarea sfintei bisericeii române gr.-or. din comuna Chesințiu (prot. Lipovei) pe Duminecă după Rosalii, adecă pe ziua de 1/14 Iunie a. c. la 2 ore p. m. în localitatea școalei cl. I din loc, cu prețul de esclamară de 5776 cor. și 93 fil.

Doritorii de a lua acest lucru sunt obligați a-și depune vadiul de 10% dela suma de esclamară, înainte de începerea licitațiunei, ear planul și preliminarul de spese precum și condițiunile de licitație, până la ziua sus amintită se pot vedea în cancelaria subscrișului conducător al oficiului parochial.

Se notifică că concurenții pentru presentarea la fața locului nu-și pot pretinde nici un fel de diurnă sau viatic.

Chesințiu, la 21 Maiu (3 Iunie) 1903.

Atanasie Todan,
paroch, cond. of. parochial.

—□—

1—2